

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 2.

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Funderøy.

Emne: Transport av høy.

Bygdelag:

Oppskr. av: Gudmund Lerum,

Gard:

(adresse): Sakshaug.

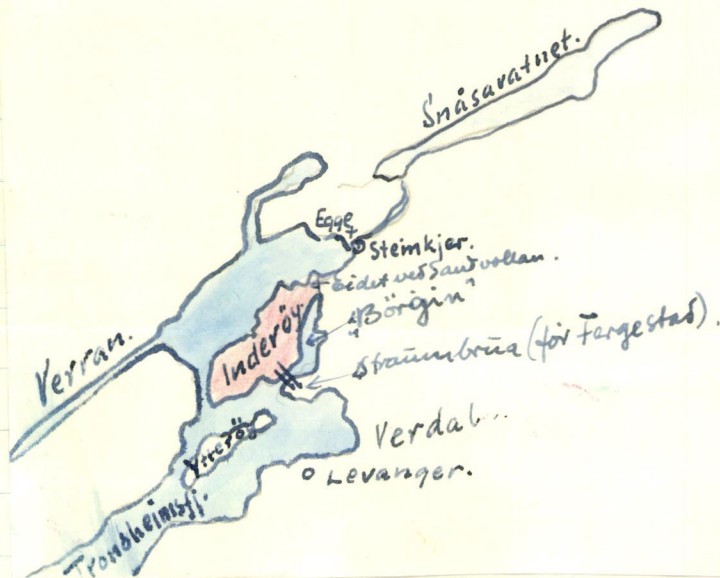
G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Nei.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Ola Aalberg, Sakshaug, ca 90 år. Gardbrukar.

Ordi i gåsänge = dialektord. SVAR
E = tykk b.Transport av høy.

1. Hús mennene hadde ikkje best sjøl. I beste fall kunne dei få låne hest på garden, helst ein søndagskveld, og då køyrde dei heim høyet på same måten som på garden. Men ofte var "kjørbrua" så dårleg at det var uråd å køyra lasset inn i hūsa. Det vanlege var at hús mennene bar inn høyet. Var deileine bar dei det på ryggen.

i ein tångstomp. Tång faust det
 eller site av i gamle dagar, men
 einkevar stübben hadde dei
 då. Elles var "trillbära", mykje
 brukt. Dei rigg opp fjöler o. l.
 fram på til stö for höyet. Var
 dei to så dei kunne hjelpest
 åt, kunne dei ta to stenger
 og leggja på marka. Så lesste
 dei höy oppå og bar det inn.
 Seinare laga dei seg særskilde
 "höybära" til å bera inn
 höyet på. Ei slik höybare var
 laga av to stenger med fjöler
 tvers over og ofte med "krökta"
 i endane.

Noko utmarks slått ("utslått")
 har det aldri vori tale om på
 Fuderoy. Heradet har eingong
 vori ei og, men er no laust fast
 med resten av Funtvondelag
 ved det låge, snale sidet over
 Sandvallen og brua ved Strømmen.
 Fjell først ikkje på Fuderoya, og
 nokon fjellslått blir det såleis
 ikkje tale om. Rett nok hadde
 Fuderoy reterrett i Urrau på
 andre sida av Trondheimsfjorden,
 men det var aldri tale om å
 transportere heim höy derifrå.
 Til det var vegen for tung vint.
 Krötera frakta dei i pramer og
 jekter. Fjellslått er såleis ukjent
 på Fuderoy.

3. Utmarks slått er praktisk talt og utkjent. Det kunne nok hende at ein skilde gardar hadde eit "slåtteng", men det var da gjerne ein gamal plassvoll.

2. Av det som her er sagt vil ein skyva at transport til stakk eller utløy har det aldri vori tale om på Fuderøy. På gardane kunne dei tørke på volten når det var tørt gras, men det mest vanlege var å hesje. Då laga dei "kjemvå" med riva, og bar dei på hesja. Når det var indabakke kunne dei somtid rulla graset framføre seg med riva.

3. Då fjellhøy slått er utkjent, var det aldri tale om heimkøyring av høy på vinterføre. Alt høy vart innkøyrt på ~~vinter~~ ^{sommer}føre.

4. Kva slag kjørdoring dei nytta i høymasa avheng mykje av korleis terrenget var, om det er flat mark eller bakkar.

Den eldste reiskapen for transport av høy var "rotstean". Andre kallar han "tredragstean" eller "tredraggåstean".

Så kom „rullsløa“ med to små hjul midt på meien. Så kom dei vanlege tohjulde langvognene, som i høymene vart „høyvogni“ når ein sette på „krøtta“ fram og bak.

På store gardar med flat mark brukar dei idag „darris“ firhjulde vogner med grunnar på alle 4 sidene.

Tredrøggåslean:

Frå heimbygda mi, Fjorvåm, veit eg at desse tredrøggåslean var i fjellet etter at dei hadde fått vognene i bygda, og her på Fjorvåm har dei ein tredrøggåslean på same gardar ein tredrøggåslean som av og til einn går gardi mellom fordi han er så grei å transportere halu med.

Når det var bert stykkjontil om hausten, før snøen kom, og om våren når det meste av snøen hadde reist, nytta dei ofte tredrøggåslean også etter at vognene hadde komi. Om slik fore sa dei: „De e berre „tåmei'n“ eller „De e „tåmei'n“ å kjør på idag.“

Eg gir her ei merare utgreiing om den eldste kjør-

5

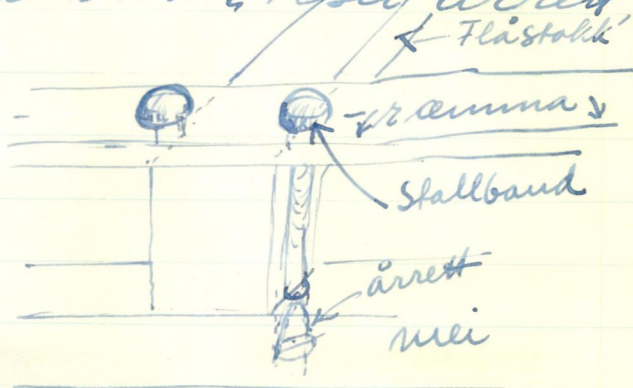
bunaden til transport av høg,
"tre draggåslean" eller "rotslean":

Lean hadde 2 "meia". P
gamle dagar hadde dei auge
med seg når dei gjekk i
skog og mark, og da såg dei
ut einne til sledemeiar.
Dei lita helst ut einnet
der det halla, for å få
parsele "sjölvoksi" krok på
meien. Det var gran som
mest vart brukt til meie,
ofte med "tunnur", for den
var sterkare og sleipare.
Kroken fram på meien kalla
dei "meihalsen".

Oppå meiane kom
"flåstokkan". På eine enden
kunne det vera ein sjölvoksi
krok. flåstokktia? Den delen av
flåstokken som stod ned på
meien kalla dei "flåstokktia".
Det var gjerne 3 flåstokkar.

Flåstokkane var festa i
meien med "stallbaim". Det
måtte vera godt tre i stallbauma.
Stallbauma var tre naglar med
hovud på övre enden. Det vart
hola ut eit spor åt dei på kvar
side av flåstokktia og bora
hol gjennom meien. Navaren
som dei bora desse hola med
vart kalla "stallbanneng".

Oppå flåstokkane la dei eit bord på tvers rett over meiane. Disse borda kalla dei "ramma". Framma vart det påbora hol rett over hola i meien, og så vart stallbanna drivi inni ovani på, knappa under meien og "årretta". Det vart "tislj årrett" som dei sa.

Mellom renner'n vart det milagt bord til "bot'n". Bort vart nagla fast med tre-naglar. Heile flata oppå flåstokkane kalla dei "flakan".

Når dei hadde lagt på flakan, sli ned i stallbanna og festa dei, la dei på ein "slir" tversover flakan. Dei hola utor for hovudet på stallbanna.

Mellom meihalsane lengst framme gjekk "aksele", eit solid trestykke som batt saman meiane framme. Midt på aksele var det eit hol. Mellom "skjelra" var det og aksel, og rundt midten av det var det festa ein "tåggå", smidd av jarn.

7.
Tåggå'u var festa i ein
"vereng," som gjekk gjennom
holet i aksele mellom meiane.
Og så var det ein "treptiggi"
som var smetta inn for å
feste tåggån i aksele.

På tredråggå sleas
var det "røter," og desse røtene
har gitt sleden andre namnet
som er kjent her: "rotstoa".
Røtene bak på sleden gjekk
i eit med rammer'u.
Emmet vart leitt på flat
mark. Framme var det ei rot
midt på sleden. Røtene tente
som "krökta". Fremste rota
var grunnare enn dei to
bakre, og spiss oppå toppen.
På øvste enden av rota var det
så smetta nedpå eit tvertre
med hol i. I endane på
dette tvertreet var det attet
hol, og i dei var festa "veia"
som gjekk med i hol i mei-
halsen. Dei festa veion' med
ei "veistropp". (Ein annan måte:
Vea vart tredd gjennom mei-
håne med knute på innsida.)
Veian gjekk så saman
oppå spissen av framrota.
Mellom bakrøtene var
det festa eit tvertre for å feste
tåggån åt "tongjen" si. "tongja"
var ei stong som dei la over

høyet når dei skulle "sette
lasset". På bakenden av
tongja var det festa ein
"vereng" og en tåggå. Framme
var det og ein vereng som var
smetta ned på rota. Det var
til å smette tongja igjennom.

("Fve'e" er ein bjørkekvist som
er varma og bearbeidd med
hendene så han vert mjuk.
Kvisten kunne da bli utrule
seig og sterk. Dei sa om ein
mann som var seig og sterk:
"Han e mjuk som i vetta
ve." Vea vart og brukt under
gjerding av "fastbandgat" og
for å dra ut julegrisen med.
Ei slik ve vart kalla "trommo-
vea". Elles vart vidjekvistar
brukt i mange andre hove).

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

768

Ein notis vedkomande
Pire-Karna berakt i Funstondag.

Ein gammel húsmaður, over
80 ár, Leifert Heimur, fortælle
meg i 1930-ára dette:

“Nán dem kom þjáran
með föst þjellviðlisset
stæll þei þa ein tapo ar
lisset og leaste þei þarman.”

768

Undirminnd Lereu.

Salslaug.